

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 16. oktobrī
(OR. en)

14087/1/23
REV 1

AGRI 605
AGRIORG 118
AGRIFIN 123

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Tirgu stāvoklis, jo īpaši pēc iebrukuma Ukrainā – Komisijas un dalībvalstu sniegta informācija – viedokļu apmaiņa

Gatavojoties Padomes (Lauksaimniecība un zivsaimniecība) 2023. gada 23. un 24. oktobra sanāksmei, pielikumā ir pievienots informatīvs dokuments par minēto tematu, tostarp prezidentvalsts ierosināti jautājumi ministru debašu satvara izveidei.

1. Situāciju Savienības lauksaimniecības tirgos joprojām ietekmē neprovocētais Krievijas iebrukums Ukrainā, jo īpaši tā negatīvā ietekme uz enerģijas, mēslošanas līdzekļu un barības cenām, pieaugošā pārtikas cenu inflācija un pirktspējas samazināšanās pasaulē ekonomikas attīstības tempa krituma dēļ. Tas kopā ar nelabvēlīgiem laikapstākļiem vasarā, nesenajiem ģeopolitiskajiem notikumiem Tuvajos Austrumos, kas radīja papildu nenoteiktību starptautiskajos tirgos, un iespēju, ka resursu izmaksas joprojām būs augstākas par vidējo, vēl aizvien apdraud ES lauksaimniecības noturību.
2. Saskaņā ar Komisijas īstermiņa perspektīvu **stingrāka monetārā politika** apvienojumā ar gausu ekonomikas izaugsmi ir novedusi pie ekonomikas izaugsmes lejupvērstas pārskatīšanas, un tas ietekmētu arī 2024. gadu. **Enerģijas inflācija** turpina samazināties, bet paredzams, ka *OPEC+* valstu piegāžu samazinājumam 2024. gadā būs augšupvērstā ietekme uz jēlnaftas cenām. Domājams, ka, tuvojoties ziemas mēnešiem, pieaugs arī dabasgāzes cenas, neraugoties uz septembrī sasniegto 90 % krātuves jaudu. Tomēr dabasgāzes cenu attīstība līdz šim ir uzlabojusi slāpekļa mēslošanas līdzekļu pieejamību cenas ziņā.
3. Lai gan **pārtikas cenu inflācija ES** apstājās, tā joprojām bija vēsturiski augstā līmenī. Pārtikas mēneša inflācija kopš 2023. gada jūlija sāka samazināties, tomēr cenu līmenis joprojām rada lielas bažas patērētājiem, jo dzīves dārdzība joprojām ir augsta un cenas varētu vēl vairāk mainīties, ņemot vērā jauno ražu un neskaidrās norises Ukrainā. Pēdējos mēnešos novērotās dažu preču zemākas cenas Eiropas Savienībā atbalstīja zināmu atgūšanos ES eksporta preču, piemēram, piena pulvera, jomā. Dažos citos gadījumos eksportu joprojām negatīvi ietekmē augsta pārtikas inflācija pasaulē un zemāka pieejamība Eiropas Savienībā, kas savukārt vēl vairāk paaugstina cenas tādiem produktiem kā olīveļļa un augļi. Savos rakstiskajos komentāros piecas delegācijas ziņo par būtiskiem lauksaimnieku ienākumu zaudējumiem un lauksaimniecības kapitāla zaudējumu iepriekš minētā dēļ un nelabvēlīgo klimatisko apstākļu dēļ.

4. Saskaņā ar Komisijas prognozēm 2023./2024. gadā ES **graudaugu** ražošanas apjoms būs 268,5 miljoni tonnu (par 4,3 % mazāk nekā piecu gadu vidējais rādītājs), galvenokārt tāpēc, ka pavasarī un vasarā bija nelabvēlīgi laikapstākļi, kas jo īpaši negatīvi ietekmēja **kukurūzas** un **miežu** ražošanu (-13 % un -7 % salīdzinājumā ar piecu gadu vidējo rādītāju). Labības izmantošana ES ir stabila salīdzinājumā ar iepriekšējo tirdzniecības gadu, bet par 1,4 % zemāka nekā piecu gadu vidējais rādītājs. Ņemot vērā to, ka dzīvnieku audzēšana Eiropas Savienībā kopumā joprojām ir relatīvi stabila (bet ir atšķirības starp sugām), paredzams, ka graudaugu izmantošanas pieaugums barībā būs visnotaļ neliels (+0,3 %), savukārt graudaugu izmantošana biodegvielas ražošanai turpina pieaugt (par 12 % vairāk nekā 2022./2023. gadā). Pēc vēsturiski augstā ES graudaugu importa līmeņa 2022./2023. gadā tas, visticamāk, 2023./2024. gadā būs zemāks, lai gan joprojām pārsniegs piecu gadu vidējo rādītāju. Paredzams, ka ES eļļas augu produkcija 2023./2024. gadā sasniegs 33 miljonus tonnu (11 % virs piecu gadu vidējā rādītāja), galvenokārt izcilas rapša ražas dēļ (13,3 % virs piecu gadu vidējā rādītāja). Ar ražu 4,6 miljonus tonnu apmērā proteīnaugu pieejamība arī būs lielāka (7,7 % virs piecu gadu vidējā rādītāja). Tiek prognozēts, ka ES **cukura** ražošanas apjoms 2023./2024. gadā būs 15,6 miljoni tonnu (tuvu piecu gadu vidējam rādītājam), jo paredzams, ka palielināsies ar cukurbietēm apstādītā platība, cukurbiešu raža un cukurbiešu cukura saturs. Paredzams, ka 2023./2024. gadā daļēji atjaunosies ES izoglikozes ražošanas apjoms, par ko tika lēsts, ka tas 2022./2023. gadā samazināsies par 24 % saistībā ar 2022. gada vasaras sausumu un augstajām ievadresursu un resursu izmaksām galvenajās ES ražotājvalstīs. Rakstiskajos komentāros vienpadsmit dalībvalstis apstiprināja laikapstākļu būtisko ietekmi un ražošanas izmaksu pieaugumu, norādot, ka tās apvienojumā ar importa un ražības pieaugumu dažos Savienības apgabalos ir negatīvi ietekmējušas ražotāju ienākumus.

5. Komisija arī lēš, ka, ņemot vērā rekordzemo ES **olīveļļas** ražošanas apjomu 2022./2023. gadā, arī 2023./2024. gadā nelabvēlīgu laikapstākļu dēļ nav gaidāma ražošanas pilnīga atjaunošanās, jo, visticamāk, tā sasniegs tikai aptuveni 1,5 miljonus tonnu. Šī fakta apvienojumā ar mazākiem sākuma krājumiem dēļ cenas saglabāsies rekordaugstā līmenī, kas, visticamāk, 2023./2024. gadā turpinās negatīvi ietekmēt ES eksportu (-10 %) un vēl vairāk samazināt ES patēriņu (-6 %). Arī ES **vīna** ražošana 2023./2024. gadā varētu samazināties (par aptuveni 6 %). Vīna patēriņš ES varētu turpināt samazināties, savukārt citi izmantošanas veidi varētu palielināties, izmantojot destilāciju krīzes gadījumā. Rezultātā ES imports turpinās samazināties, savukārt ES eksports varētu saglabāties stabils, ņemot vērā salīdzinoši lielos tirdzniecības apjomus pagājušajā gadā. Nelabvēlīgie laikapstākļi, visticamāk, negatīvi ietekmēs arī ES ābolu ražošanu 2023./2024. gadā (-2,4 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu) un apelsīnu ražošanu (-2 %). Abos gadījumos tiek ziņots par zemu augļu kvalitāti, tāpēc paredzams, ka vairāk augļu tiks novirzīti pārstrādei. To veicina arī joprojām augstās uzglabāšanas izmaksas. Mazāka svaigu **ābolu un apelsīnu** pieejamība apvienojumā ar augstām patēriņa cenām, visticamāk, vēl vairāk samazinās to patēriņu. Paredzams, ka svaigu augļu eksports Eiropas Savienībā samazināsies, savukārt imports varētu pieaugt, vairāk ābolu gadījumā, jo tas varētu atgūties no zemā līmeņa. Savos rakstiskajos komentāros četras dalībvalstis ziņoja par samazinātiem ienākumiem viņu ražotājiem saistībā ar vairākiem citiem produktiem, piemēram, ķiršiem, kastaņiem, ogām, dārzeņiem, vīnu un dažiem bioloģiskās lauksaimniecības produktiem, tāpēc, ka samazinājies patēriņš vai ražošana nelabvēlīgu laikapstākļu un importa pieauguma dēļ, un viena dalībvalsts sniedza ārkārtas atbalstu.

6. Neraugoties uz to, ka kopš gada sākuma ES svaigpiena cenas pastāvīgi pazeminājās, ES **piena** piegādes joprojām ir diezgan stabilas, un Komisija lēš, ka 2023. gadā tās palielināsies par 0,3 %. Laikapstākļi ir bijuši labvēlīgāki nekā 2022. gadā, un tas palīdz samazināt barības izmaksas un palīdz uzlabot barības kvalitāti, tādējādi palielinot arī piena sausas saturu (+0,2 %) un atbalstot piena izslaukuma pieaugumu par 1 %. Lai gan pieprasījums pēc **piena produktiem** pasaulē joprojām ir salīdzinoši saspringts, paredzams, ka zemākas ES piena produktu cenas veicinās atgūšanos dažu eksporta produktu, jo īpaši piena pulveru, jomā. ES siera un sūkalu ražošana, visticamāk, gūs labumu no lielākas piena pieejamības un konkurētspējīgām cenām. Abos gadījumos tas varētu veicināt ES eksporta pieaugumu attiecīgi par +1,5 % un +4,5 %. Neraugoties uz piena govju ganāmpulka samazināšanos un pieņemot, ka būs normāli laikapstākļi, Komisija prognozē, ka arī 2024. gadā ES piena piedāvājums saglabāsies relatīvi stabils (+0,2 % salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu). Lai gan enerģijas un mēslošanas līdzekļu cenas vairs nerasniedz 2022. gada maksimumu un tām ir tendence samazināties, tās joprojām ir augstas salīdzinājumā ar pagājušo gadu. Tas apvienojumā ar svaigpiena cenu pazemināšanos, joprojām augsto inflāciju ES un pasaulē un procentu likmju pieaugumu piensaimniekiem 2024. gadā rada nenoteiktību par rezervēm. Savos rakstiskajos komentāros piecas delegācijas ziņo par zemākām piena produktu saimniecības cenām, kas vēl vairāk samazināja ražotāju ienākumus.
7. Komisija arī lēš, ka **gaļas** patēriņš uz vienu iedzīvotāju ES 2023. gadā, visticamāk, samazināsies par 1,5 % cenu inflācijas dēļ un tādēļ, ka piedāvājums tirgū ir samazinājies. Paredzams, ka 2023. gadā ES **liellopu gaļas** ražošanas apjoms samazināsies vēl par -3,1 %, galvenokārt liellopu un piena nozares strukturālo pielāgojumu un zemo peļņas procentu dēļ. ES imports varētu samazināties zemās ražošanas dēļ Apvienotajā Karalistē, savukārt Dienvidamerika pilnībā nekompensē importa zaudējumus no Apvienotās Karalistes. ES eksports joprojām cieš no augstām iekšzemes cenām.

Mazāks vaislas ganāmpulks, kā arī Āfrikas cūku mēris 2023. gadā samazina ES **cūkgaļas** ražošanu vēl par 6,6 %, neraugoties uz zemākām barības cenām. Noturīgs iekšzemes pieprasījums un mazāks pieprasījums no Ķīnas 2023. gadā samazināja ES eksportu par 16 %. Pateicoties tam, ka mājputni ir viens no lētākajiem pieejamajiem dzīvnieku olbaltumvielu avotiem, ES mājputnu gaļas ražošana 2023. gadā varēja palielināties par 3,3 %. No otras puses, ES **mājputnu gaļas** cenas mazina eksporta konkurētspēju. Brazīlija, Ukraina un Taizeme sūta ievērojamus apjomus uz ES (+12 %), savukārt Apvienotajā Karalistē ir vērojams milzīgs samazinājums. Vēsturiski mazā ES **aitu** ganāmpulka dēļ 2023. gadā kaušana samazinās par -1,8 %. Pastāvīgs pieprasījums un augstas iekšzemes cenas veicina lielāku importu no Jaunzēlandes un Apvienotās Karalistes (+15 % 2023. gadā). Savos rakstiskajos komentāros divas dalībvalstis ziņo par augstāku vai stabilu liellopu gaļas cenu, trīs par lopkopības apjomu samazināšanos dzīvnieku slimību dēļ un trīs par mazākiem cūkgaļas ražošanas un eksporta apjomiem. Viena delegācija pieminēja liellopu gaļas patēriņa samazinājumu. Visbeidzot, viena delegācija ziņoja par lauksaimniecības dzīvnieku skaita krasu samazināšanos neseno katastrofālo plūdu nozīmīgā lauksaimnieciskās ražošanas apgabalā dēļ.

Ņemot vērā iepriekš minēto, prezidentvalsts vēlētos lūgt delegācijām ministru debašu laikā pievērsties šādiem jautājumiem.

- 1) **Ņemot vērā nesenos notikumus, jo īpaši karu Ukrainā un neseno konfliktu Tuvajos Austrumos, un to iespējamo ietekmi uz lauksaimniecības tirgu perspektīvām, kādas, jūsuprāt, ir galvenās problēmas, ar kurām turpmākajos mēnešos saskarsies ES lauksaimniecības tirgi?**
- 2) **Saistībā ar iepriekš minēto, vai uzskatāt, ka KLP stratēģiskajos plānos iekļautie instrumenti ir pietiekami elastīgi, lai efektīvi novērstu potenciāli nopietno negatīvo ietekmi, ko šie notikumi varētu radīt Eiropas lauksaimniecības nozarei?**